

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՄԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Քիմիայի և կենսաբանության

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ա.Հ. Դազարյան

/Ա.Ա.Հ./

Արձանագրություն № 12

«_25_» _01_ 2024 թ.

ՔԿ-Բ-157 «ՄԱՐԴՈՒ ԿԱԶՄԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ -1» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 «Մասնագիտական մանկավարժություն»

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.01.6 «Կենսաբանություն»

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Քիմիայի և կենսաբանության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա 2-րդ կուրս 4 կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ Մ.Պ. Կիրակոսյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ marykirakosian28@gmail.com

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	6
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	6
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	7
8.	Դասավանդման մեթոդներ.....	8
9.	Ուսումնառության մեթոդները	8
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	9
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....	9
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	10
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	10
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	13
12.3.	Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	16
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	20
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	21
14.	Գնահատում.....	22
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	22
14.2.	Հարցաշար.....	23
14.3.	Գնահատման չափանիշներ.....	26
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.....	28

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

- «Մարդու կազմաբանություն» առարկան ամբողջությամբ համապատասխանում է ԲՄԿ ՊԿԶ-ի պահանջներին:
- Մասնագիտական կրթական ծրագիրը սահմանում է յուրահատուկ իրազեկություններ առանձին առարկաների ինչպես նաև «Մարդու կազմաբանություն» առարկայի համար: Այդ առարկան ամենակարևորներից է ուսանողի կրթական հետաքրքրությունների շրջանակում՝ ըստ ՄԿԾ-ի: Առարկայի ուսուցանումը կարևոր հիմք է ուսանողի անհատական հետաքրքրությունների համար՝ մարդու կառուցվածքի իմացության տեսակետից: Առարկայի ուսուցանումը հնարավորություն է տալիս անհատական կրթական գործընթացում ոչ միայն ճանաչել մարդու օրգանիզմը, այլ հետազայում հասկանալ օրգանիզմում տեղի ունեցող ֆիզիոլոգիական գործընթացները:
- Այսօր շուկայական հարաբերությունների պայմաններում կենսաբան և կենսաբանության ուսուցիչ շրջանավարտից պահանջվում է հաշվի առնել շուկայի պահանջները, որտեղ ամենակարևոր դերը տրվում է մասնագետի և ուսուցչի առարկայական գիտելիքներին: Այս առումով կարևոր է մարդու անատոմիային նախորդող ուսումնական առարկաների իմացությունը: ՄԿԾ-ով այդ խնդրին մեծ տեղ է տրվում:
- Մարդու կազմաբանությունից խորը գիտելիքների ձեռք բերմանը նպաստում է բջջաբանության, հյուսվածաբանության, սաղմնաբանության իմացությունը: Ներկայումս հրատապ և արդիական է մարդու առողջության հետ առնչվող խնդիրների իմացությունը և դրանց լուծման ուղիներ գտնելը, որին նպաստում են մարդու կառուցվածքի մասին կենսաբան-մասնագետի համակարգված և խորը գիտելիքները:
- «Մարդու կազմաբանություն» առարկայի խնդիրներն են ուսումնասիրել մարդկային օրգանիզմի ձևը և կառուցվածքը՝ կապված նրա զարգացման, ֆունկցիաների և գոյության պայմանների հետ: Անատոմիան ուսումնասիրում է մարդու կառուցվածքը՝ հաշվի առնելով բոլոր կենդանի էակներին բնորոշ կենսաբանական օրինաչափությունները: Մարդու մարմնի կառուցվածքն ուսումնասիրելիս ի նկատի են ունենում տարիքային, սեռային և անհատական առանձնահատկությունները: Մարդու մարմնի կառուցվածքի ճանաչումն իրականացվում է ըստ օրգան համակարգերի (ոսկրային, մկանային, մարսողական, նյարդային և այլն) :
- «Մարդու կազմաբանություն» առարկային ներկայացվող պահանջները բխում են առարկայի ծրագրից և ՄԿԾ պահանջներից:
- Առարկան կարևոր նշանակություն ունի շրջանավարտների աշխատանքային պահանջների առումով, համաձայն ՄԿԾ-ի սահմանած իրազեկությունների:
- «Մարդու կազմաբանություն» առարկան դասավանդվում է դպրոցում, որով ավելի է կարևորվում կենսաբանության ուսուցչի առարկայական գիտելիքների

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

նշանակությունը, քանի որ ուսուցման ընթացքում ուսուցիչն իր գիտելիքները փոխանցում է աշակերտներին: Այդ առարկայից ուսուցիչների խորը և բազմակողմանի գիտելիքները օգնում են աշակերտների մեջ սեր սերմանելու դեպի կենսաբանություն: Աշակերտը՝ ճանաչելով մարդուն, հմտություններ է ձևավորում մարդու աճի և զարգացման գործընթացները կարգավորելու և նրա առողջությունը պահպանելու տեսակետից:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է խորացնել ուսանողների գիտելիքները մարդու մարմնի ձևի, կառուցվածքի և զարգացման մասին: Նպաստել ուսանողների ընդհանուր տեսական, կենսաբանական և մեթոդական գիտելիքների խորացմանը և ամրապնդմանը, դասընթացին ձեռք բերված գիտելիքներն ու հմտությունները պրակտիկ գործունեության մեջ կիրառելու կարողությանը

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- ուսումնասիրել մարդու օրգանիզմի կառուցվածքը՝ ըստ օրգան համակարգերի,
- ուսումնասիրել մարդու օրգանիզմի ձևը և կառուցվածքը՝ կապված նրա զարգացման, ֆունկցիաների և գոյության պայմանների հետ,
- ուսումնասիրել մարդու մարմնի կառուցվածքի տարիքային, սեռային և անհատական առանձնահատկությունները:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

Տվյալ դասընթացին մասնակցելու նախապայմանն է ուսանողների բավարար գիտելիքները բջջաբանության, հյուսվածաբանություն, սաղմնաբանություն դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

Վերջնական արդյունքին ներկայացվող պահանջները.

Պետք է գիտենա. /Տեսական գիտելիքներ/

- մարդու մարմնի կառուցվածքի ըստ օրգան համակարգերի (ոսկրային, մկանային, մարսողական, նյարդային և այլն),
- մարդու մարմնի կառուցվածքի տարիքային, սեռային և անհատական առանձնահատկությունները,

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

- մարդու կառուցվածքի և զարգացման օրինաչափությունները:

Պետք է կարողանա /Բուն մասնագիտական գործնական կարողություններ/

- Հանձնարարված թեման ուսումնասիրելու և ներկայացնելու համար մշակել մարդու կազմաբանության վերաբերյալ եղած գրականությունը, կազմել ռեֆերատ, որոշ հարցերի վերաբերյալ կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:
- Մարդու կառուցվածքի մասին ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
- որոշ գիտական անատոմիական-մորֆոլոգիական հարցերի վերաբերյալ կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Պետք է տիրապետի

- անատոմիական հետազոտության մեթոդներին,
- վերլուծություն կատարելու մեթոդական հմտություններին:

Դասընթացի ընթացքում կիրականանա նաև ծրագրի ավարտական պահանջներով նախատեսված հետևյալ կոմպետենցիաների զարգացումը.

Ընդհանրական կոմպետենցիաներ(Ը)

ա) Գործիքային կոմպետենցիաներ (այսուհետև՝ ԳԿ)

- վերլուծության և համադրության կարողություն (ԳԿ-1),
- կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, ղեկավարում, վերահսկում)(ԳԿ-2),
- որոշումներ կայացնելու կարողություն (ԳԿ-3):

բ) Միջանձնային կոմպետենցիաներ (ՄՋԿ)

- կենսաբանական հարցերի քննարկման ընթացքում քննադատության կարողություն(ՄՋԿ1),
- թիմային աշխատանքի կարողություն (ՄՋԿ-2)

գ)Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)

- Կենսաբանական գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ-1)
- Ինքնուրույն աշխատելու կարողություն(ՀԳԿ-3)

Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (այսուհետև՝ ԱԿ)

ա) մասնագիտական կոմպետենցիաներ.

- Կենսաբանության մասնագիտության բնագավառի առարկայական իմացություն, գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (ԱԿ-1)
- մասնագիտական գործունեության մեջ ժամանակակից տեխնոլոգիաներ կիրառելու կարողություն (ԱԿ-3)

- տիրապետի հիմնական կենսաբանական հասկացություններին, կենսաբանական օրենքներին և երևույթներին, մասնագիտական տերմինաբանական ապարատին(ԱԿ-4),
- ունակ լինի ճշգրիտ և պարզ կերպով ներկայացնելու կենսաբանական օրինաչափությունների հիմնական դրույթները և դրանց հիմնավորումները, հիմնախնդիրները և դրանց լուծումները, գրավոր և բանավոր(ԱԿ-6),

բ)մասնագիտական-գործնական (այսուհետ՝ ՄԳԿ)

- ունենա անհրաժեշտ գիտելիքներ, կարողություններ և հմտություններ՝ ժամանակակից կենսաբանության բնագավառում կիրառվող սարքավորումներով աշխատելու համար (ՄԳԿ -1),
- տիրապետի “Կենսաբանություն” գիտության բովանդակությանը և մեթոդաբանությանը (ՄԳԿ-2)
- կենսաբանության հարցերի շրջանականերում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով երկխոսություն, բանավեճեր վարելու կարողություն (ՄԳԿ-3)

գ)Ուսումնադաստախարակչական և մեթոդական գործունեության ոլորտում(այսուհետ ԱԿՈԻԳ)

- -սեփական գործունեությունը, կենսաբանության բնագավառում գիտելիքները անընդհատ կատարելագործելու ունակություն (ԱԿՈԻԳ-4)

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

Դասընթացի ավարտին ձեռք բերված գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները կրթական ծրագրի շրջանավարտներին թույլ կտան աշխատել ՀՀ օրենսդրությամբ և գերատեսչական փաստաթղթերով նախատեսված կենսաբանական ուղղվածություն ունեցող կառույցների աշխատակից, լաբորատորիաներում, կայաններում որպես լաբորանտ, գիտահետազոտական ինստիտուտներում /որպես լաբորանտ, կրտսեր գիտ. աշխատող/, բնապահպանական վարչությունների և գերատուսչությունների աշխատակից, դաստիարակչական հաստատությունների մանկավարժ, աշխատակից, հանրակրթական, միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում որպես կենսաբանության ուսուցիչ:

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4կրեդիտ/120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	28	
Գործնական աշխատանք	22	
Սեմինար պարապմունք	-	
Լաբորատոր աշխատանք	6	
Ինքնուրույն աշխատանք	64	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/)	ընթացիկ քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալրգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. Դասավանդման մեթոդներն են⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. Ուսումնառության մեթոդներն են⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապրազներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ներածություն: Օրգանիզմը և նրա կառուցվածքային բազադրամասերը:	4		2	2	8
2.	Ոսկրաբանություն: Ոսկրերի միացումներ	14		12	2	28
3.	Մկանաբանություն	10		8	2	28
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		28		22	6	64

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Գևորգյան Ա.Ժ., Կիրակոսյան Մ.Պ., Մարդու անատոմիա	Երևան, «ՔոփիՓրին», 2017, 288էջ+160էջ նկ.
2.	Բորզյակ Է. Ի., Դոբրովոլսկայա Ե. Ա., Ռևազով Վ. Ս., Սապին Մ. Ռ., Մարդու անատոմիա	Երևան, «Լույս». 1992, 334 էջ
3.	Լիսենկով Ն. Կ., Բուշկովիչ Վ. Ի., Պրիվես Մ. Գ., Մարդու նորմալ անատոմիայի դասագիրք	Երևան, 1986, 598էջ
4.	Билич Г.Л., Крыжановский В.А. Анатомия человека	Эксмо, Москва, 2014, 224 с., илл.

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

5.	Билич Г.Л., Крыжановский В.А. Атлас анатомии человека, в 3-х т..	М., ГЭОТАР-Медиа, 2013
6.	Синельников Р. Д., Синельников Я. Р. Атлас анатомии человека, в 4-х томах	М., Медицина, 1996
7.	Сапин М.Р., Бочаров В.Я., Никитюк Д.Б., Сатюкова Г.С., Селин Ю.М., Спирин Б.А. Анатомия человека, в 2-х томах.	М., Медицина, 2001, 640с.

Լրացուցիչ գրականություն (ԼԳ)

1.	Ալիս Ռոբերտս և ուրիշներ, Ամբողջական մարդու օրգանիզմ: Վերջնական տեսական ձեռնարկ	«Տեխնոմարկետ Դիզայն» ՍՊԸ, Երևան, 2012, 512էջ
2.	Ֆարքեր Ս.. Մարդու մարմինը	Դորլինգ Քինդերսկի, Լոնդոն-Երևան, 1998
3.	Билич Г.Л., Крыжановский В.А., Зигалова Е. Ю. Костная система человека	Эксмо, Москва, 2013, 192с.
4.	Крылова Н. В., Искренко И. А. Анатомия скелета. Анатомия человека в схемах и рисунках. Атлас-пособие. Издание 2-е, переработанное	РУДН, Москва, 2000, 83 с.
5.	Крылова Н. В., Соболева Т. М. Пищеварительная и дыхательная системы. Анатомия человека в схемах и рисунках	РУДН, Москва, 2001.124с.
6.	Левкин С.С. Атлас анатомии человека	Издательство Аст, Москва, 2017, 512с.: ил.
7.	H. Frank Netter Atlas of Human Anatomy, 6th edition	ELSEVIER, 2014

Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)

1.	https://archive.org/stream/АНА-6e/Atlas	
2.	www.spine-18bligspot.com/анатомия	

12. Դասընթացի ուսումնասիրողական քարտ

12.1 Դասախոսությունների ուսումնասիրողական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Ներածություն	Մարդու կազմաբանության ուսումնասիրման առարկան, խնդիրները: Անատոմիայի տեղը կենսաբանական գիտությունների համակարգում, համառոտ պատմական ակնարկ, ուսումնասիրման մեթոդները: Անատոմիական անվանակարգ:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ2,6,7
2.	Օրգանիզմը և նրա բաղադրամասերը: Հյուսվածքներ, օրգաններ, օրգան համակարգեր:	Կենդանական բջջի, հյուսվածքների հիմնական խնդիրների ընդհանուր կառուցվածքային առանձնահատկությունները, օրգաններ, օրգան համակարգեր, ամբողջական օրգանիզմ:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ2,6,7
3.	Հենա-շարժողական համակարգ: Ոսկրաբանություն:	Կմախքը և նրա ֆունկցիաները: Ոսկրերի դասակարգումը: Ոսկրը, որպես օրգան, նրա քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկությունները: Ոսկրերի աճը:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
4.	Ուսմունք ոսկրերի միացումների մասին:	Ոսկրերի միացումների դասակարգումը՝ շարժուն, անշարժ, կիսաշարժուն(սիմֆիզ): Ոսկրերի անշարժ միացման ձևերը՝ սինոստոզ, սինդեսմոզ, սինխոնդրոզ: Ոսկրերի շարժուն միացումներ՝ հողեր, կառուցվածք՝ հողերեսներ, հողապարկ, հողային խոռոչ: Միառանցքանի, երկառանցքանի, բազմառանցքանի հողեր:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
5.	Գլխի կմախք՝ գանգ: Ուղեղային գանգի ոսկրերը: Գանգի զարգացումը օնթոգենեզում:	Ուղեղային գանգի ոսկրերը, նրանց միացումները: Գանգի զարգացումը ֆիլո- և օնթոգենեզում: Գանգի կառուցվածքը: Գանգի ուղեղային և դիմային բաժինները: Գանգի ուղեղային բաժնի կենտ և զույգ ոսկրերի կառուցվածքը:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
6.	Դիմային գանգի ոսկրերը: Դիմային գանգի ոսկրերի միացումները: Գանգն	Գանգի դիմային բաժնի կենտ և զույգ ոսկրերի կառուցվածքը: Դիմային գանգի ոսկրերի միացումները: Գանգը որպես ամբողջություն: Գանգի կառուցվածքային փոփոխություն-	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	ամբողջությամբ:	ները անհատական զարգացման ընթացքում:		
7.	Իրանի կմախք: Ողնաշարի կառուցվածքը: Կրծքավանդակի կառուցվածքը: Կրծքավանդակ:	Իրանի կմախք: Ողնաշարի կառուցվածքը; Ողի կառուցվածքը, տարբեր ողերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները: Ողնաշարի միացումները: Կրծքավանդակի կառուցվածքը: Կրծոսկր, կողեր: Կողերի միացումը կրծոսկրի և ողերի հետ: Շարժումների կենսամեխանիկան: Կրծքավանդակի տարիքային և սեռային առանձնահատկությունները:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
8.	Վերին վերջույթների կմախք:	Վերջույթների կմախքը: Վերին վերջույթների կմախքը: Ընդհանուր կառուցվածքը, բաժինները: Վերին վերջույթների գոտի՝ թիակոսկր, անրակոսկր, կառուցվածքը: Կրծոսկրանրակային և ակրոմիալանրակային հոդեր, կառուցվածքը, շարժումները: Վերին ազատ վերջույթներ: Բազուկոսկրի, ճաճանչոսկրի, ծղիկոսկրի, դաստակի, նախադաստակի ոսկրերի, մատների ֆալանգների ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը, միացումները:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
9.	Ստորին վերջույթների կմախք: Մարդու հենաշարժողական ապարատի առանձնահատկությունները:	Ստորին վերջույթների կմախք: Ընդհանուր կառուցվածքը և նրանց բաժինները: Կոնքոսկրերի կառուցվածքը: Սրբոսկր-գտոսկրային հոդ, կառուցվածքը, հնարավոր շարժումները: Ցայլային սիմֆիզ: Կոնքի սինդեսմոզներ: Կոնքն ամբողջությամբ: Կոնքի կառուցվածքի տարիքային և սեռային առանձնահատկությունները: Ստորին ազատ վերջույթներ: Ազդրոսկրի, նրբուլքի, ոլքի, ծնկոսկրի, ոտքի թաթի ոսկրերի կառուցվածքը, շարժումները, պտտման առանցքները: Կոնքագդրային, ծնկային, սրունք-վեզային հոդեր: Ստորին վերջույթների կառուցվածքի տարիքային առանձնահատկությունները: Վերջույթների կառուցվածքի առանձնահատկությունները կապված ուղղաձիգ քայլվածքի և աշխատանքային գործունեության հետ:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
10.	Մկանաբանություն՝ միոլոգիա:	Միոլոգիայի ընդհանուր դրույթները: Կմախքամկանների ձևը, կառուցվածքը, դասակարգումը: Մկանների նյարդավորումը, արյունամատակարարումը: Մկանների գործառական բնութագիրը: Մկանի կենսամեխանիկայի տարրերը: Կմախքային մկանների զարգացման անհատական, սեռային, տարիքային առանձնահատկությունները:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7

11.	Իրանի մկաններ: Մեջքի մկաններ: Կրծքի մկանները և փակեղները: Որովայնի մկանները և փակեղները:	Իրանի մկաններ: Կրծքի մկանների և փակեղների կառուցվածքը, դասավորվածությունը, ֆունկցիաները: Որովայնի մկանների և փակեղների կառուցվածքը, դասավորվածությունը, ֆունկցիաները հետ: Կրծքի մակերեսային և խորանիստ մկանները, փակեղները: Որովայնի մակերեսային և խորանիստ մկանները, փակեղները:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7
12	Պարանոցի մկաններ: Գլխի մկաններ: Դիմախաղի և ծամիչ մկաններ:	Պարանոցի մակերեսային և խորանիստ մկանների, փակեղների կառուցվածքը, տեղադրությունը, ֆունկցիաները: Գլխի դիմախաղի և ծամիչ մկանների կառուցվածքը, ֆունկցիաները: Դիմախաղի մկանները և փակեղները: Ծամիչ մկանները և փակեղները:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7
13	Վերին վերջույթների մկաններ:	Վերին վերջույթների մկանների կառուցվածքը, ֆունկցիաները: Ստորին վերջույթների մկանների կառուցվածքը, տեղադրությունը, ֆունկցիաները: Վերին վերջույթների մկանների բնութագիրը: Վերին վերջույթների գոտու, ուսագոտու, բազկի, նախաբազկի, ձեռքի թաթի մկաններ:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7
14	Ստորին վերջույթների մկաններ:	Ստորին վերջույթների մկաններ, բնութագիրը: Ստորին վերջույթների գոտու, ազդրի, սրունքի, ոտքի թաթի մկանները: Մարդու մարմնի կեցվածքը:	2	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7

12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

Խ/Խ	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Մարդու կազմակերպությունը ուսումնասիրելու մեթոդները: Անատոմիական տերմինաբանություն: Անատոմիական ստանդարտ:	1. Աղյուսակով ներկայացնել դիակների և կենդանի մարդու կառուցվածքի ուսումնասիրման մեթոդները: 2. Աղյուսակում հայերեն տերմինների դիմաց լրացնել լատիներեն համապատասխան տերմինները: 3. Մխեմատիկորեն պատկերել մարմնի հարթությունները և առանցքները:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տետրերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ2,6,7
2.	Ոսկրերի միացումները:	1. Մարդու կմախքի վրա ոստմնասիրել ոսկրերի միացման տարբեր ձևերը: 2. Կարողանալ ցուցադրել ոսկրերի անշարժ, կիսաշարժուն և շարժուն միացման օրինակները և ներկայացնել նրանց կառուցվածքը: 3. Լրացնել աղյուսակ ոսկրերի միացման ձևերի վերաբերյալ, բերել օրինակներ, նշել կմախքում դրանց տեղադրությունը:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տետրերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
3.	Ուղեղային գանգի ոսկրերի կառուցվածքի և նրանց միացումները:	1. Մխեմատիկորեն պատկերել և նկարագրել կմախքի ոսկրերը՝ առանցքային և լրացուցիչ կմախք: 2. Գծապատկերել և նկարագրել գանգի կառուցվածքը՝ ուղեղային գանգ, դիմային գանգ: 3. Աղյուսակով ներկայացնել ուղեղագանգի ոսկրերի կառուցվածքը և միացման առանձնահատկությունները: 4. Նկարագրել գանգի կառուցվածքը օնթոգենեզի տարբեր փուլերում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տետրերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

4.	Դիմային գանգի ոսկրերի կառուցվածքի և նրանց միացումները:	1. Աղյուսակով ներկայացնել դիմագանգի ոսկրերը, կառուցվածքը, նրանց միացումները : 2. Մխեմատիկորեն ներկայացնել ակնակապճի ձևավորմանը մասնակցող ոսկրերը: 3. Մխեմատիկորեն ներկայացնել քթի խոռոչի ձևավորմանը մասնակցող ոսկրերի դիտարկումը 4. Մխեմատիկորեն ներկայացնել բերանի խոռոչի ձևավորմանը մասնակցող ոսկրերի դիտարկումը	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
5.	Իրանի կմախք: Ողնաշարի և կրծքավանդակի կառուցվածքը և միացումները:	1. Մխեմատիկորեն պատկերել և ներկայացնել ողի կառուցվածքը: 2. Գծապատկերել և բացատրել ատլասի և սոնակի կառուցվածքային առանձնահատկությունները: 3. Գծապատկերել և ներկայացնել ողնաշարի լորդոսները և կիֆոսները: 4. Գծապատկերել և ներկայացնել սրբոսկրի կառուցվածքը: 5. Աղյուսակով ներկայացնել ողերի միացման ձևերը: 6. Մխեմատիկորեն պատկերել և ներկայացնել կողերի կառուցվածքը: 7. Մխեմատիկորեն պատկերել և ներկայացնել կրծոսկրի կառուցվածքը: 8. Աղյուսակով ներկայացնել կողերի և կրծոսկրի միացումները, կողերի և ողերի միացումը:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
6.	Վերջույթների կմախք: Վերին վերջույթների կմախքը և միացումները:	1. Գծապատկերել և ներկայացնել վերին վերջույթների գոտու ոսկրերի թիակոսկրի և անրակոսկրի կառուցվածքի, տեղադրությունը, միացումները: 2. Մխեմատիկորեն պատկերել և ներկայացնել վերին ազատ վերջույթի ոսկրերի կառուցվածքը, ուսահողի, արմնկային հողի կառուցվածքը, 3. Իրավիճակային խնդիրների լուծում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
7.	Ստորին վերջույթների կմախքը և միացումները»	1. Աղյուսակով ներկայացնել ստորին վերջույթների գոտու կոնքոսկրերի, նրա առանձին ոսկրերի կառուցվածքը, միացումները: 2. Աղյուսակով ներկայացնել ստորին ազատ վերջույթների ոսկրերի կառուցվածքը, միացումները: 3. Իրավիճակային խնդիրների լուծում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
8.	Կմախքը որպես	1. Լկարագրել ներկայացված կմախքի ոսկրը, նրա տեսակը, տեղադրությունը կմախքում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական	ՊԳ1-7, ԼԳ1-

	ամբողջություն:	2. Նկարագրել տվյալ ոսկրի միացումները հարևան ոսկրերի հետ՝ միացման տեսակը, նրա ամրությունը, շարժունությունը, նշանակությունը:		աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	4,6,7
9.	Իրանի մկանների կառուցվածքը:	1. Լրացնել «Իրանի մկանների կառուցվածքը և ֆունկցիաները աղյուսակը»: 2. Քննարկել արդյունքները:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7
10.	Պարանոցի և գլխի մկանների կառուցվածքը	1. Լրացնել աղյուսակ «Գլխի և պարանոցի մկանների կառուցվածքը և ֆունկցիաները »: 2. Իրավիճակային խնդիրների լուծում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7
11.	Վերին վերջույթների մկանների կառուցվածքը:	1. Լրացնել աղյուսակ « Վերին վերջույթների մկանների կառուցվածքը և ֆունկցիաները»: 2. Իրավիճակային խնդիրների լուծում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7
12.	Ստորին վերջույթների մկանների կառուցվածքը	1. Լրացնել աղյուսակ « Ստորին վերջույթների մկանների կառուցվածքը և ֆունկցիաները»: 2. Իրավիճակային խնդիրների լուծում:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ գրավոր թեստերի և այլ գործնական աշխատանքների առաջադրում, լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տեսքերում գործնական աշխատանքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7

12.3 Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնասիրողական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.	Հյուսվածքների, օրգանների, օրգան համակարգերի ուսումնասիրումը:	1.Ներկայացնել հյուսվածքների տիպերը: 2. Մանրադիտակով դիտարկել, նույնականացնել և նկարել տարբեր տեսակի հյուսվածքներ: 3.Ներկայացնել օրգան համակարգերը կազմող օրգանները: 4. Մանրադիտակով դիտարկել օրգանների պատրաստուկներ: 5.Նկարագրել օրգան համակարգերը, նրանց կառուցվածքային բաղադրիչները:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ, Լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տետրերում Լաբորատոր աշխատանքների արդյունքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ2,6,7
3.	Մկանների ձևի և ընդհանուր կառուցվածքային առանձնահատկությունների ուսումնասիրումը:	1.Ուսումնասիրել մկանների կառուցվածքը, ջլերի կառուցվածքը ատլասներով,մոդելներով և մուլյաժներով: 2. Ուսումնասիրել մկանների կառուցվածքը, ջլերի կառուցվածքը մանրադիտակային պատրաստուկներով: 2.Ուսումնասիրել մկանների արյունամատակարարումը և նյարդավորումը: 3.Ուսումնասիրել և նկարել մկանները՝ ըստ ձևերի: 4.Քննարկել մկանների ֆունկցիաները կապված նրանց կառուցվածքի հետ:	2	Զրույց, բանավոր հարցումներ, Լաբորատոր-գործնական աշխատանքների տետրերում Լաբորատոր աշխատանքների արդյունքների գրանցումների վերահսկում:	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

12.4 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

Խ/Խ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Գանգի ներքին հիմը	Առաջային, միջին, հետին գանգափոսերը	Ռեֆերատ	11-րդ շաբաթ	Գրավոր ռեֆերատ, բանավոր ներկայացում և պաշտպանություն	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
2.	Գանգի արտաքին հիմը	Գանգի արտաքին հիմի գոյացությունները, անցքերը, ելունները	Ռեֆերատ	11-րդ շաբաթ	Գրավոր ռեֆերատ, բանավոր ներկայացում և պաշտպանություն	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
3.	Գանգի խոռոչները	Քթի խոռոչ, ակնակապճի խոռոչ	Ռեֆերատ	11-րդ շաբաթ	Գրավոր ռեֆերատ, բանավոր ներկայացում և պաշտպանություն	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
4.	Գանգի փոսիկները	Քունքային փոսիկ, ստորքունքային փոսիկ, թևաքմային փոսիկ	Ռեֆերատ	11-րդ շաբաթ	Գրավոր ռեֆերատ, բանավոր ներկայացում և պաշտպանություն	ՊԳ1-7, ԼԳ1-4,6,7
5.	Մարդու հենաշարժողական ապարատի առանձնահատկությունները	Մարդու կմախքի և մկանային համակարգի կառուցվածքի առանձնահատկությունները:	Հարցազրույց	16-րդ շաբաթ	Զրույց, բանավոր քննարկում	ՊԳ1-7, ԼԳ1,2,6,7

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան տեսահամալիրով (համակարգիչ իր լրացուցիչ սարքավորումներով, պրոեկտոր, ակտիվ գրատախտակ)
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	Մպիրտ 96%
Սարքեր, սարքավորումներ	Մանրադիտակներ-8հատ, տարբեր օրգանների մշտական պրեպարատների հավաքածու- 8հատ, պատրաստուկման հավաքածու-2օրինակ
Համակարգչային ծրագրեր	<u>BioDigital Interactive 3D Anatomy - Disease Platform</u> , 1 օրինակ
Այլ	Մարդու կմախք-1հատ, կմախքի առանձին ոսկրեր-1օրինակ, գանգի հիմ-1 օրինակ, գանգ-1օրինակ, առանձին մկանախմբերի մոդելներ-1օրինակ

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.1 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.2 Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

Մարդու կազմաբանություն

առարկայի/ 1-ին մաս/ 4-րդ կիսամյակ

1. Անատոմիայի ուսումնասիրման առարկան, խնդիրները, մեթոդները:
2. Անատոմիայի տեղը կենսաբանական գիտությունների համակարգում:
Անատոմիական անվանակարգ:
3. Օրգանիզմը որպես ամբողջություն, նրա բաղադրամասերը:
4. Շարակցական հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
5. Էպիթելային հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
6. Մկանային հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
7. Նյարդային հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
8. Ոսկրաբանություն՝ օսթեոլոգիա: Կմախքը և նրա գործառույթները:
9. Ոսկրը որպես օրգան, նրա կառուցվածքը, ոսկրերի դասակարգումը:
10. Ոսկրերի քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկությունները, աճն ու զարգացումը:
11. Ոսկրերի միացումները, նրանց դասակարգումը, անընդհատ միացումներ:
12. Ընդհատվող միացումներ, կամ հողեր: Կառուցվածքը, դասակարգումը, կենսամեխանիկան:
13. Գանգը որպես ամբողջություն, նրա զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները:
14. Ուղեղագանգի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը, միացումները:
15. Դիմագանգի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը, միացումները:
16. Մարմնի կմախքը: Ողնաշարի կառուցվածքը, բաժինները:
17. Ողի ընդհանուր կառուցվածքը, միացումները:
18. Ողերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները: Ատլասի և տոնակի կառուցվածքը:
19. Ողնաշարը որպես ամբողջություն, նրա միացումները:
20. Կրծքավանդակը որպես ամբողջություն, նրա զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները:
21. Կրծոսկրի և կողերի կառուցվածքը: Կողերի միացումը կրծոսկրի և ողների հետ:
22. Ուսագոտու ոսկրերի թիակոսկրի և անրակոսկրի կառուցվածքը և միացումները:
23. Բազուկոսկրի կառուցվածքը և միացումները:
24. Նախաբազկի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը և միացումները:
25. Ձեռքի թաթի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը և միացումները:
26. Կոնքոսկրի կառուցվածքը, կոնքի ոսկրերն ու նրանց միացումները:
27. Կոնքագոտին որպես ամբողջություն, սեռային առանձնահատկությունները:
28. Ազդրոսկրի կառուցվածքը և միացումները:
29. Սրունքի կառուցվածքը և միացումները:
30. Ոտնաթաթի կառուցվածքը և միացումները:
31. Կմախքամկանների ընդհանուր կառուցվածքային բնութագիրը:
32. Կմախքամկանների դասակարգումը:
33. Մկանների օժանդակ ապարատը:
34. Մեջքի մակերեսային մկանները և փակեղները:
35. Մեջքի խորանիստ մկանները:
36. Դիմախաղի մկաններ:
37. Գլխի ծամիչ մկանները և փակեղները:
38. Կրծքի մկանները և փակեղները:
39. Որովայնի մկանները և փակեղները:

40. Պարանոցի մակերեսային և խորանիստ մկանները:
41. Պարանոցի միջային խմբի մկանները և փակեղները:
42. Ուսագոտու մկանները և փակեղները:
43. Բազկի մկանները և փակեղները:
44. Նախաբազկի մկանները և փակեղները:
45. Ձեռքի թաթի մկանները և փակեղները:
46. Կոնքի մկանները և փակեղները:
47. Ազդրի մկանները և փակեղները:
48. Սրունքի մկանները և փակեղները:
49. Ոտնաթաթի մկանները և փակեղները:

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկված թեմաները.

1. Օրգանիզմը և նրա բաղադրամասերը:
2. Ոսկրաբանություն:
3. Ոսկրերի միացումներ:
4. Գլխի, իրանի կմախք:

▪ Ընդգրկված հարցեր.

1. Անատոմիայի ուսումնասիրման առարկան, խնդիրները, մեթոդները:
2. Անատոմիայի տեղը կենսաբանական գիտությունների համակարգում:
Անատոմիական անվանակարգ:
3. Օրգանիզմը որպես ամբողջություն, նրա բաղադրամասերը:
4. Շարակցական հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
5. Էպիթելային հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
6. Մկանային հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
7. Նյարդային հյուսվածքի կառուցվածքային առանձնահատկությունները:
8. Ոսկրաբանություն օսթեոլոգիա: Կմախքը և նրա գործառույթները:
9. Ոսկրը որպես օրգան, նրա կառուցվածքը, ոսկրերի դասակարգումը:
10. Ոսկրերի քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկությունները, աճն ու զարգացումը:
11. Ոսկրերի միացումները, նրանց դասակարգումը, անընդհատ միացումներ:
12. Ընդհատվող միացումներ, կամ հողեր: Կառուցվածքը, դասակարգումը, կենսամեխանիկան:
13. Գանգը որպես ամբողջություն, նրա զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները:
14. Ուղեղազանգի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը, միացումները:
15. Դիմազանգի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը, միացումները:
16. Մարմնի կմախքը: Ողնաշարի կառուցվածքը, բաժինները:
17. Ողի ընդհանուր կառուցվածքը, միացումները:
18. Ողերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները: Ատլասի և առնակի կառուցվածքը:
19. Ողնաշարը որպես ամբողջություն, նրա միացումները:
20. Կրծքավանդակը որպես ամբողջություն, նրա զարգացման տարիքային առանձնահատկությունները:
21. Կրծոսկրի և կողերի կառուցվածքը: Կողերի միացումը կրծոսկրի և ողների հետ:

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկվող թեմաները.

1. Վերջույթների կմախք:
2. Ընդհանուր մկանաբանություն:
3. Մասնավոր մկանաբանություն:

▪ Ընդգրկված հարցեր.

1. Ուսագոտու ոսկրերի թիակոսկրի և անրակոսկրի կառուցվածքը և միացումները:
2. Բազուկոսկրի կառուցվածքը և միացումները:
3. Նախաբազկի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը և միացումները:
4. Ձեռքի թաթի ոսկրեր, նրանց կառուցվածքը և միացումները:
5. Կոնքոսկրի կառուցվածքը, կոնքի ոսկրերն ու նրանց միացումները:
6. Կոնքագոտին որպես ամբողջություն, սեռային առանձնահատկությունները:
7. Ազդրոսկրի կառուցվածքը և միացումները:
8. Սրունքի կառուցվածքը և միացումները:
9. Ոտնաթաթի կառուցվածքը և միացումները:
10. Կմախքամկանների ընդհանուր կառուցվածքային բնութագիրը:
11. Կմախքամկանների դասակարգումը:
12. Մկանների օժանդակ ապարատը:
13. Մեջքի մակերեսային մկանները և փակեղները:
14. Մեջքի խորանիստ մկանները:
15. Դիմախաղի մկաններ:
16. Գլխի ծամիչ մկանները և փակեղները:
17. Կրծքի մկանները և փակեղները:
18. Որովայնի մկանները և փակեղները:
19. Պարանոցի մակերեսային և խորանիստ մկանները:
20. Պարանոցի միջային խմբի մկանները և փակեղները:
21. Ուսագոտու մկանները և փակեղները:
22. Բազկի մկանները և փակեղները:
23. Նախաբազկի մկանները և փակեղները:
24. Ձեռքի թաթի մկանները և փակեղները:
25. Կոնքի մկանները և փակեղները:
26. Ազդրի մկանները և փակեղները:
27. Սրունքի մկանները և փակեղները:
28. Ոտնաթաթի մկանները և փակեղները:

14.3 Գնահատման չափանիշները¹⁶ Ըստ «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգի:

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.06 Մասնագիտական մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.01.6 Կենսաբանություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ մանկավարժության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2024

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՔԿ/Բ-157 Մարդու կազմաբանություն-1		
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4		
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի 4 կիսամյակ		
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	Դասախոսություն	228
		Սեմինար	-
		Լաբորատոր աշխատանք	6
		Գործնական աշխատանք	22
	Ինքնուրույն	64	
	Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություններ		
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է խորացնել ուսանողների գիտելիքները մարդու մարմնի ձևի, կառուցվածքի և զարգացման մասին: Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական, կենսաբանական և մեթոդական գիտելիքները: Դասընթացին ձեռք բերված գիտելիքներն ու հմտությունները կարողանալ կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:		
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. <i>Գիտելիք</i> • մարդու մարմնի կառուցվածքի՝ ըստ օրգան համակարգերի (ոսկրային, մկանային, մարսողական, նյարդային և այլն), • մարդու մարմնի կառուցվածքի տարիքային, սեռային և անհատական առանձնահատկությունները, • մարդու կառուցվածքի և զարգացման օրինաչափությունները: <i>Հմտություն</i> • Տիրապետի անատոմիական հետազոտության մեթոդներին, • վերլուծություն կատարելու մեթոդական		

	հմտություններին: <i>Կարողունակություն</i> • Հանձնարարված թեման ուսումնասիրելու և ներկայացնելու համար մշակել մարդու կազմաբանության վերաբերյալ եղած գրականությունը, կազմել ռեֆերատ, որոշ հարցերի վերաբերյալ կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ: • Մարդու կառուցվածքի մասին ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, • որոշ գիտական անատոմիական-մորֆոլոգիական հարցերի վերաբերյալ կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1 «Ներածություն», Թեմա 2 «Ոսկրաբանություն: Ոսկրերի միացումներ», Թեմա 3 «Մկանաբանություն»
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Ըստ «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգի
Գրականություն	<i>Պարտադիր</i>
	Գևորգյան Ա.Ժ., Կիրակոսյան Մ.Պ., Մարդու անատոմիա, Երևան, «ՔոփիՓրինթ», 2017, 288էջ+160էջ նկ.
	Բորգյակ Է. Ի., Դոբրովոլսկայա Ե. Ա., Ռևազով Վ. Ս., Մապին Մ. Ռ., Մարդու անատոմիա, Երևան, «Լոյս», 1992
	Լիսենկով Ն. Կ., Բուշկովիչ Վ. Ի., Պրիվես Մ. Գ., Մարդու նորմալ անատոմիայի դասագիրք, Երևան, 1986
	Билич Г.Л., Крыжановский В.А. Анатомия человека, Эксмо, Москва, 2014, 224 с., илл.
	Билич Г.Л., Крыжановский В.А. Атлас анатомии человека, в 3-х т., М., ГЭОТАР-Медиа, 2013
	Синельников Р. Д., Синельников Я. Р. Атлас анатомии человека, в 4-х томах, М., Медицина, 1996
	Сапин М.Р., Бочаров В.Я., Никитюк Д.Б., Сатюкова Г.С., Селин Ю.М., Спирин Б.А. Анатомия человека, в 2-х томах, М., Медицина, 2001
	<i>Լրացուցիչ</i>
	Ալիս Ռոբերտս և ուրիշներ, Ամբողջական մարդու օրգանիզմ: Վերջնական տեսական ձեռնարկ, «Տեխնոմարկետ Դիզայն» ՍՊԸ, Երևան, 2012, 512էջ
	Ֆարքեր Ս.. Մարդու մարմինը, Դորլինգ Քինդերսլի, Լոնդոն-Երևան, 1998
	Билич Г.Л., Крыжановский В.А., Зигалова Е. Ю. Костная система человека, Эксмо, Москва, 2013, 192с.

	Крылова Н. В., Искренко И. А. Анатомия скелета. Анатомия человека в схемах и рисунках. Атлас-пособие. Издание 2-е, переработанное, РУДН, Москва, 2000, 83 с.
	Крылова Н. В., Соболева Т. М. Пищеварительная и дыхательная системы. Анатомия человека в схемах и рисунках, РУДН, Москва, 2001.124с.
	Левкин С.С. Атлас анатомии человека, Издательство Аст, Москва, 2017, 512с.: ил.
	Н. Frank Netter Atlas of Human Anatomy,6th edition, ELSEVIER, 2014